

НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Єфтеній С.В.,

*аспірант кафедри кримінального права процесу
та криміналістики*

*НВНЗ Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33, Україна, 65000
e-mail: 7956063@gmail.com*

DIRECTIONS FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF INVESTIGATION METHODOLOGY FOR CRIMINAL OFFENSES AGAINST CHILDREN IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

Yeftenii S. V.,

*PhD Candidate at the Department of Criminal Law,
Procedure, and Criminalistics*

*International Humanitarian University
33 Fontanska Road, Odesa, Ukraine, 65000
e-mail: 7956063@gmail.com*

Анотація. У статті досліджено ключові напрями інноваційного розвитку методики розслідування кримінальних правопорушень проти дітей в умовах цифровізації. Підкреслено, що процес цифровізації суспільних відносин спричиняє значні зміни у характері злочинності, особливо щодо дітей, які стають найбільш вразливою категорією населення. Злочинці активно використовують кіберпростір для вчинення протиправних дій, таких як сексуальна експлуатація, створення та розповсюдження дитячої порнографії. Значне поширення цих злочинів, високий рівень їх латентності та використання новітніх технологій для приховування слідів визначають потребу у створенні ефективних механізмів протидії. На основі статистичних даних ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій показано, що масштаби онлайн-злочинів проти дітей невинно зростають: кількість ресурсів із незаконним контентом перевищує 4 мільйони, а щоденно з'являється понад 200 нових зображень дитячої порнографії. В Україні, згідно зі статистикою правоохоронних органів, кількість зареєстрованих злочинів проти статевої свободи дітей демонструє стабільну тенденцію до зростання, що ускладнюється наслідками збройної агресії російської федерації. Розглянуто практичні аспекти використання цифрових інструментів для вчинення злочинів, що підтверджено конкретними судовими справами. Наголошено на важливості врахування соціального контексту злочинної діяльності, необхідності модернізації нормативно-правової бази України та розробки інноваційних підходів до криміналістичної діяльності. Запропоновано інтегрований міждисциплінарний підхід, який передбачає адаптацію теоретичних засад криміналістики, впровадження новітніх технологій, створення спеціалізованих моделей аналізу цифрових доказів та активізацію міжнародної співпраці. Результати дослідження свідчать, що розробка сучасних криміналістичних методик, які враховують специфіку цифрового середовища, сприятиме ефективному розслідуванню правопорушень, забезпеченню прав дітей та підвищенню рівня захищеності у кіберпросторі. Подальші дослідження мають бути спрямовані на створення інтегрованих криміналістичних моделей, що гармонізуватимуть нормативно-правову базу України з міжнародними стандартами.

Ключові слова: цифровізація, методика розслідування, кримінальні правопорушення, діти, криміналістика.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 12.

Abstract. The article explores the key directions for the innovative development of investigation methodologies for criminal offenses against children in the context of digitalization. It emphasizes that the digitalization of social relations has led to significant changes in the nature of crime, particularly affecting children, who represent one of the most vulnerable population groups. Offenders actively utilize cyberspace to commit illicit acts, such as sexual exploitation, the creation, and distribution of child pornography. The widespread prevalence of these crimes, their high latency, and the use of advanced technologies to conceal evidence highlight the urgent need for effective countermeasures. Based on statistical data from UNICEF and other international organizations, the article demonstrates that the scale of online crimes against children is steadily increasing: the number of resources containing illegal content exceeds 4 million, with more than 200 new child pornography images appearing daily. In Ukraine, according to law enforcement statistics,

the number of recorded crimes against children's sexual freedom shows a consistent upward trend, further exacerbated by the ongoing armed aggression from Russia. The practical aspects of using digital tools for committing crimes are examined and supported by specific court cases. The importance of considering the social context of criminal activity, modernizing Ukraine's regulatory framework, and developing innovative approaches to criminalistics is underscored. An integrated interdisciplinary approach is proposed, involving the adaptation of theoretical foundations of criminalistics, the implementation of advanced technologies, the creation of specialized models for analyzing digital evidence, and enhanced international cooperation. The study's findings indicate that the development of modern investigation methodologies, which take into account the specifics of the digital environment, will enhance the effectiveness of investigating offenses, safeguard children's rights, and improve the level of protection in cyberspace. Future research should focus on creating integrated criminalistic models that align Ukraine's legal framework with international standards.

Keywords: digitalization, investigation methodology, criminal offenses, children, criminalistics

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 12.

Постановка проблеми. Процес цифровізації суспільних відносин зумовлює суттєві зміни у характері вчинення кримінальних правопорушень, особливо щодо дітей, які стають однією з найбільш вразливих категорій. Кіберпростір активно використовується злочинцями для реалізації протиправної діяльності, включаючи сексуальну експлуатацію, створення та розповсюдження дитячої порнографії. Українське суспільство стикається з гострою проблемою протидії цим явищам, яка ускладнюється високим рівнем латентності злочинів та використанням сучасних технологій для приховування слідів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває розробка та впровадження інноваційних методик розслідування з урахуванням умов цифрового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика кримінальних правопорушень проти дітей у цифровому середовищі досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями. Серед українських дослідників можна виділити роботи Ю. Чорноус, яка аналізує кримінальні провадження за злочинами проти дітей і пропонує концепцію вдосконалення міжнародного судочинства у цій сфері [1; 2]. Зокрема, дослідниця зазначає, що в умовах цифровізації традиційні методи розслідування стають дедалі менш ефективними, тому необхідно розробляти інноваційні підходи, які базуються на використанні штучного інтелекту та автоматизованих систем аналізу цифрових слідів. У цьому контексті важливими є також роботи К. В. Ніколіної, яка розглядає перспективи розвитку правової техніки в умовах сучасних цифрових викликів [3]. Зарубіжні дослідники, зокрема В. Нго, Р. Гаджула, К. Торп, С. Макківер акцентують увагу на поведінкових характеристиках зло-

чинців, які діють у даркнеті, та надають рекомендації щодо покращення міжнародної співпраці у цій сфері [4].

Проте в українській науковій доктрині залишається недостатньо опрацьованим питання комплексної адаптації криміналістичних методик до викликів цифровізації, що значно звужує потенціал ефективного розслідування та протидії кримінальним правопорушенням проти дітей у кіберпросторі.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Недостатність комплексних наукових досліджень, що охоплюють адаптацію криміналістичних методик до специфіки цифровізації, становить серйозну проблему для сучасної правозастосовної практики. Залишаються нерозкритими аспекти використання штучного інтелекту, оптимізації аналізу цифрових слідів, а також розвитку механізмів міжнародної співпраці у протидії злочинам проти дітей. Українська нормативно-правова база потребує модернізації, а відсутність інтегрованих підходів ускладнює вирішення цієї багатогранної проблеми.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення ключових напрямів інноваційного розвитку методик розслідування кримінальних правопорушень проти дітей в умовах цифровізації. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: аналіз існуючого стану нормативно-правової бази та сучасних криміналістичних методик, оцінка можливостей застосування новітніх технологій у розслідуванні таких злочинів, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення криміналістичних підходів з урахуванням цифрових викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. За статистичними даними, наведеними Організацією Об'єднаних Націй і

ЮНІСЕФ, в онлайн-просторі постійно діє понад 750 тисяч осіб, які здійснюють різні правопорушення проти дітей [5; 6]. Щоденно з'являється більше ніж 200 нових зображень дитячої порнографії, а загальна кількість веб-ресурсів такого змісту перевищує 4 мільйони, демонструючи тенденцію до постійного зростання [4]. Такі обставини потребують вдосконалення кримінально-правових норм, а також адаптації криміналістичних методик до нових форм злочинної діяльності.

В Україні боротьба з кримінальними правопорушеннями проти статевої свободи та недоторканості дітей є пріоритетним напрямом діяльності правоохоронних органів, що обумовлено високою суспільною небезпечністю цих злочинів та їх масштабним поширенням. За даними Офісу Генерального прокурора, у період 2019-2021 років кількість зареєстрованих правопорушень у цій сфері демонструє тривожну тенденцію до зростання, зокрема, 919 злочинів було обліковано у 2021 році, з яких лише 664 кримінальні провадження були направлені до суду з обвинувальним актом [7]. На додаток, ситуація значно ускладнилася внаслідок збройної агресії росії, яка спричинила зростання кількості насильницьких злочинів, включно зі злочинами сексуального характеру проти дітей. Колишній Уповноважений Президента України з прав дитини М. Кулеба, ще у 2019 році відзначав, що кожна п'ята дитина в Україні потерпає від сексуального насильства [8], що, спільно із високим рівнем латентності таких злочинів, вимагає першочергового вдосконалення правоохоронної діяльності та посилення міжнародної співпраці для протидії цим порушенням.

Практика свідчить, що злочинці використовують різні цифрові інструменти для злочинних дій, зокрема і соціальні мережі. Так, Ківерцівським районним судом Волинської області у 2023 році було засуджено громадянина, який за допомогою всесвітньої мережі Інтернет та застосунку «Телеграм» встановив контакт із неповнолітнім, що призвело до неодноразового вчинення злочинів сексуального характеру [9]. Важливим аспектом у таких справах є врахування не лише технічних деталей розслідування, а й соціального контексту, у якому здійснюється

злочинна діяльність.

Розвиток цифрових технологій значно ускладнює протидію злочинам проти дітей у кіберпросторі, зокрема через високі темпи поширення протиправного контенту та використання злочинцями технологій, які ускладнюють їх ідентифікацію [10, с. 83]. Таким чином, зростаюча цифровізація з одного боку створює нові можливості для суспільства, а з іншого – породжує складні виклики для правоохоронної діяльності.

В умовах цифровізації, яка створює нові виклики для кримінальної юстиції, злочини проти дітей, вчинені у кіберпросторі, набувають глобального характеру, що зумовлює необхідність інноваційного підходу до їх розслідування. Як ми вже зазначали, ці злочини характеризуються високою латентністю, складністю ідентифікації осіб, які їх вчиняють, а також використанням сучасних технологій, що ускладнюють процес збирання доказової інформації. У зв'язку з цим виникає потреба у системному вивченні закономірностей виникнення, руху та трансформації криміналістично значимої інформації, яка циркулює у цифровому середовищі.

Значний інтерес становить розробка методик виявлення та аналізу цифрових слідів, які є джерелами криміналістично значимої інформації. Злочинці часто використовують складні технології приховування своєї діяльності, що вимагає створення ефективних механізмів розкриття таких злочинів. Практика свідчить, що інноваційні технології, зокрема штучний інтелект, автоматизовані системи моніторингу та аналізу, можуть значно підвищити ефективність роботи правоохоронних органів у цій сфері [4].

Особливості криміналістичної діяльності в умовах цифровізації зумовлюють необхідність створення спеціалізованих моделей аналізу злочинів, які враховують специфіку цифрового середовища. Такі моделі дозволяють не лише класифікувати способи вчинення злочинів, але й прогнозувати можливі механізми їх здійснення, що значно полегшує розробку методик розслідування.

Актуальність зазначених питань посилюється у зв'язку зі зростанням суспільної небезпеки злочинів проти дітей. У цьому контексті важливим є врахування як технічних, так і соціальних аспектів. Так, значну

роль відіграє взаємодія з соціальними мережами та іншими цифровими платформами з метою оперативного виявлення злочинної діяльності. Важливим напрямом є також розвиток міжнародної співпраці, зокрема обмін інформацією між правоохоронними органами різних країн, що сприяє ефективній протидії злочинам, які мають транскордонний характер.

Отже інноваційний розвиток методики розслідування злочинів проти дітей в умовах цифровізації потребує комплексного міждисциплінарного підходу, що охоплює адаптацію теоретичних засад криміналістики, впровадження сучасних технологій і забезпечення належного рівня координації між національними та міжнародними інституціями. Це дозволяє підвищити ефективність протидії злочинам і забезпечити належний рівень захисту прав дітей.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Результати проведеного дослідження свідчать про необхідність до-

корінної адаптації криміналістичних методик до умов цифровізації, враховуючи високий рівень латентності злочинів проти дітей у кіберпросторі. Інноваційний підхід до розслідування таких правопорушень повинен базуватися на впровадженні штучного інтелекту, автоматизованих систем моніторингу та аналізу цифрових слідів, а також удосконаленні міжнародної співпраці у цій сфері.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на створення інтегрованих криміналістичних моделей, що враховують особливості цифрового середовища, а також на розробку спеціалізованих методик аналізу цифрових доказів. Особливу увагу слід приділити гармонізації нормативно-правової бази з міжнародними стандартами у сфері протидії кіберзлочинності. Перспективи дослідження також включають міждисциплінарний підхід, що дозволить поєднати криміналістичні, технічні та соціальні аспекти для забезпечення ефективного захисту прав дітей у цифровому просторі.

Література:

- 1.Chornous Yu., Nikitina-Dudikova H., Lepei O., Antoniuk A., FridmanKozachenko M. Investigación de delitos sexuales contra niños. Cuestiones Políticas. 2021. № 39 (68). P. 666-681. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35442>(дата звернення: 07.09.2024).
- 2.Chornous Ju. Topical issues of investigation and trial by an international criminal court of cases of international crimes. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2020.Vol. 27, No. 4. P. 268-281. DOI: 10.37635/jnalsu.27(4). 2020. 267-281.
- 3.Николина К. В. Правове регулювання правоінтерпретаційної техніки: аналіз перспектив у сучасних умовах. Альманах права. 2023. 14. 285-290.
- 4.Ngo, V. M., Gajula, R., Thorpe, C., Mckeever, S. Discovering child sexual abuse material creators' behaviors and preferences on the dark web. Child Abuse & Neglect, 2024. 147, 106558. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106558>.
- 5.Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://unic.un.org>. (дата звернення: 07.09.2024).
- 6.UNICEF. URL: <https://www.unicef.org>. (дата звернення: 10.09.2024).
- 7.Статистика: Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 07.09.2024).
- 8.Кулеба. Кожна п'ята дитина в Україні потерпає від сексуального насильства. 2019. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/society/10758972-kozhna-p-yata-ditina-v-ukrajini-poterpaye-vid-seksualnogonasilstva-kuleba.html>. (дата звернення: 07.09.2024).
- 9.Вирок Ківерцівського районного суду Волинської області від 11 жовтня 2023 року у справі № 158/3105/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114086854> (дата звернення: 12.09.2024)
10. Атаманова Н.В., Дяченко О.В. Правова культура та її роль у формуванні правопорядку сучасної Української держави. Нове українське право. 2022. 1. с. 82-87. URL: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/201> (дата звернення: 10.09.2024).

References:

- 1.Chornous Yu., Nikitina-Dudikova H., Lepei O., Antoniuk A., Fridman-Kozachenko M. (2021). «Investigación de delitos sexuales contra niños». Cuestiones Políticas. № 39 (68). P. 666-681. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35442>. (Accessed September 07, 2024).
- 2.Chornous Ju. «Topical issues of investigation and trial by an international criminal court of cases of international crimes». Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2020.Vol. 27, No. 4. P. 268-281. DOI: 10.37635/jnalsu.27(4).2020.267-281.
- 3.Nykolyna K. V. (2023). «Pravove rehulivannia pravointerpretatsiinoi tekhniky: analiz perspektiv u suchasnykh

umovakh» [Legal regulation of legal interpretation technique: analysis of perspectives in modern conditions]. Almanakh prava. 14. 285-290.

4.Ngo, V. M., Gajula, R., Thorpe, C., Mckeever, S. «Discovering child sexual abuse material creators' behaviors and preferences on the dark web». Child Abuse & Neglect, 2024. 147, 106558. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106558>.

5.The United Nations Organization available at: <https://unic.un.org>. (Accessed September 07, 2024).

6.UNICEF available at: <https://www.unicef.org>. (Accessed September 07, 2024).

7.Statistics: Office of the Prosecutor General available at: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (Accessed September 07, 2024).

8.Kuleba. Kozhna piata dytyna v Ukraini poterpaie vid seksualnoho nasylstva. 2019. UNIAN. available at: <https://www.unian.ua/society/10758972-kozhna-p-yata-ditina-v-ukrajini-poterpaye-vid-seksualnogonasilstva-kuleba.html>. (Accessed September 07, 2024).

9.Vyrok Kivertsivskoho raionnoho sudu Volynskoi oblasti vid 11 zhovtnia 2023 roku u spravi № 158/3105/23. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. available at: : <https://reestr.court.gov.ua/Review/114086854> (Accessed September 12, 2024)

10. Atamanova N.V., Diachenko O.V. (2022). Pravova kultura ta yii rol u formuvanni pravoporiadku suchasnoi Ukrainskoi derzhavy [Legal culture and its role in shaping the rule of law of the modern Ukrainian state]. Nove ukrainske pravo. 1. s. 82-87. available at: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/201>. (Accessed September 07, 2024).

Стаття надійшла до друку 10 вересня 2024 року